

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์การสร้างคำในหนังสือเรียนทักษะสัมพันธ์
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" สรุปผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การสร้างคำในลักษณะต่าง ๆ คือ คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส
คำที่มีการสนธิ และคำกร่อน ที่ปรากฏในหนังสือเรียนทักษะสัมพันธ์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้า หนังสือ เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ เรื่องการสร้างคำ
2. สร้างเกณฑ์การวิเคราะห์ คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส คำที่มีการสนธิ
และคำกร่อน
3. นำเกณฑ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา และ
ความถูกต้อง แล้วนำเกณฑ์นั้น มาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้ในการ
การวิเคราะห์ต่อไป
4. นำเกณฑ์ที่แก้ไขปรับปรุง ไปวิเคราะห์ แล้วนำผลการวิเคราะห์ไปให้
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องตรงตามเกณฑ์
5. นำคำที่วิเคราะห์แล้ว ไปให้อาจารย์ผู้ชำนาญการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา
จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง
6. คำนวณหาค่าอัตราร้อยละของความถี่ แต่ละประเภทของคำที่วิเคราะห์
7. เสนอผลการวิเคราะห์การสร้างคำในรูปความเรียงและสรุปผลเป็นตาราง
ประกอบความเรียง เกี่ยวกับจำนวนคำที่ใช้ในการวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

คำประสม ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ พบว่า มีจำนวน 884 คำ แบ่งตามชนิดของคำ ได้ดังนี้

1. คำประสมที่ใช้เป็นคำนาม มีลักษณะดังนี้ คำตัวตั้งเป็นคำนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ หรือคำบุพบท คำขยายเป็นคำนาม คำกริยา หรือคำวิเศษณ์ คำขยายอาจเป็น คำนามเดี่ยว คำประสม คำสมาส หรือกลุ่มคำก็ได้ คำประสมที่ใช้เป็นคำนามพบมากที่สุด คือ 637 คำ

2. คำประสมที่ใช้เป็นคำกริยา มีลักษณะดังนี้ คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำวิเศษณ์ หรือคำนาม คำขยายเป็นคำกริยา คำนาม คำวิเศษณ์ หรือ คำบุพบท คำขยายอาจเป็นคำกริยา เดี่ยว คำประสม หรือกลุ่มคำก็ได้ คำประสมที่ใช้เป็นคำกริยา พบว่ามีจำนวน 184 คำ

3. คำประสมที่ใช้เป็นคำวิเศษณ์ มีลักษณะดังนี้ คำตัวตั้งเป็นคำวิเศษณ์ คำนาม คำกริยา คำบุพบท หรือสรรพนาม คำขยายเป็นคำนาม คำกริยา หรือคำวิเศษณ์ คำประสม ที่ใช้เป็นคำวิเศษณ์ พบว่ามีจำนวน 58 คำ

นอกจากนี้ยังพบคำประสมที่ใช้เป็นคำชนิดอื่น ๆ คือ คำประสมที่ใช้เป็นคำอุทาน มีลักษณะดังนี้ คำตัวตั้งเป็นคำนาม คำขยายเป็นคำสรรพนาม หรือคำนาม พบว่ามีจำนวน 2 คำ และคำประสมที่ใช้เป็นคำสรรพนาม มีลักษณะดังนี้ คำตัวตั้งเป็นคำสรรพนาม คำขยายเป็นคำนาม หรือสรรพนาม พบว่ามีจำนวน 3 คำ

คำซ้อน ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ พบว่ามีจำนวน 1,125 คำ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. คำซ้อนเพื่อความหมาย เป็นคำไทยซ้อนกับคำไทย คำไทยซ้อนกับคำที่มาจาก ภาษาอื่น และคำที่มาจากภาษาอื่นซ้อนกัน พบว่ามีจำนวน 884 คำ

2. คำซ้อนเพื่อเสียง มีลักษณะดังนี้ เสียงของคำที่นำมาซ้อนกันมีที่เกิดใกล้เคียงกัน ระดับเดียวกัน มีสระเดียวกันแต่ตัวสะกดต่างกัน ต่างกันทั้งเสียงสระและตัวสะกด และตัวสะกด ของคำท้ายกร่อนเสียงหายไป พบว่ามีจำนวน 241 คำ

นอกจากนี้ยังพบว่า คำซ้อนที่เป็นคำมูลตั้งแต่ 3 คำขึ้นไป มีจำนวน 159 คำ

คำซ้ำ ในการวิเคราะห์คำซ้ำ พบว่ามีลักษณะดังนี้ คำซ้ำเลียนเสียง คำซ้ำบอก
 พหูพจน์ คำซ้ำบอกลักษณะ คำซ้ำแยกจำนวน คำซ้ำเกิดจากการนำคำซ้อนมาแยกเป็นคู่ ๆ
 คำซ้ำเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ และคำซ้ำที่เกิดจากการซ้ำวลีหรือประโยค มีจำนวนทั้งสิ้น 166 คำ

คำสมาส ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ พบว่าคำสมาสมีลักษณะดังนี้ คำหน้าและคำหลัง
 รวมกันแล้วมีความหมายคงเดิม ความหมายผิดไปจากเดิมและคำสมาสที่มีคำว่า "พระ"
 นำหน้า มีจำนวนทั้งสิ้น 220 คำ

คำที่มีการสนธิ ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ พบว่ามีลักษณะดังนี้ การสนธิสระ เป็นการสนธิ
 ในหมวดสระอะ สระอา และสระอิ สระอี เท่านั้น มีจำนวน 87 คำ การสนธิพยัญชนะ เป็นการสนธิ
 ประเภทมีการเปลี่ยนแปลงพยัญชนะตัวสะกดเท่านั้น มีจำนวน 2 คำ ส่วนการสนธินฤคหิต
 เป็นการสนธิระหว่าง นฤคหิตกับพยัญชนะวรรค นฤคหิตกับเศษวรรค และนฤคหิตกับสระ พบว่า
 มีจำนวน 27 คำ

คำกร่อน ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ พบว่ามีคำกร่อนที่นำหน้านาม นำหน้าคำบอกเวลา
 นำหน้าชื่อสัตว์ นำหน้าคำที่มีลักษณะคล้ายตา คำกร่อนที่นำมาซ้อนกันแล้วเสียงคำหน้ากร่อนไป
 และคำกร่อนที่ไม่ประวิสรรชนีย์ มีจำนวนทั้งสิ้น 36 คำ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์การสร้างคำ ในหนังสือทักษสิมพันธ์ เล่ม 1, 2 และ 3 พบว่า
 การสร้างคำในรูปแบบต่าง ๆ มีทั้งสิ้น 2,518 คำ

คำซ้อนที่พบในการวิเคราะห์ครั้งนี้ มีจำนวนมากที่สุด คือ 1,125 คำ ลักษณะของ
 คำซ้อนเกิดจากคำไทยซ้อนกับคำไทยแท้ หรือ คำไทยซ้อนกับคำภาษาอื่นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย
 ของเบญจมาศ บางอัน (2529: 372) ที่พบว่า มีคำซ้อนเป็นจำนวนมาก คำที่นำมาซ้อนกัน
 มีทั้งคำไทยซ้อนกับคำไทย คำไทยแท้ซ้อนกับภาษาถิ่น และคำไทยแท้ซ้อนกับคำบาลีและสันสกฤต
 และงานวิจัยของ รัชฎาพรรณ เศรษฐวิวัฒน์ (2516: 120) พบว่า คำซ้อนอาจเป็นคำไทยซ้อน
 กับคำไทย คำไทยซ้อนกับคำต่างประเทศ หรือคำต่างประเทศซ้อนกัน

การนำคำมาซ้อนกันมีจำนวนคำตั้งแต่ 2-5 คำ ถ้าเป็นคำซ้อนมากพยางค์ พบว่า ซ้อน 4 คำ มีรูปแบบการสร้างคำหลายลักษณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2530: 372) ที่พบว่า ลักษณะการสร้างคำซ้อนเด่นกว่าการสร้างคำชนิดอื่น เพราะมีโครงสร้างที่หลากหลาย กล่าวคือ มีโครงสร้างถึง 11 แบบ แต่ละแบบอาจจำแนกตามจำนวนพยางค์ได้ในหลายลักษณะ นอกจากนั้นยังพบว่าการสร้างคำซ้อนประเภท 4 คำ มักมีสัมผัสคล้องจองกัน เพื่อเน้นความหมายและเสียง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความประณีตของผู้ใช้ภาษา และเป็นเอกลักษณ์ของภาษาไทยอย่างหนึ่ง ดังที่ ศักดิ์ศรี แยมน์ดดา (2525: 270) กล่าวไว้ใน 700 ปีลายสือไทยว่า ภาษามีลักษณะเป็นวรรณศิลป์ คือมีความไพเราะหรือมีความงามในแง่ต่าง ๆ มีสัมผัสสระคล้องจองกันกล่าวคือ มักใช้คำเรียงกัน 4 คำ คำที่ 2 กับคำที่ 3 สัมผัสซึ่งกันและกัน เช่น ไพรฟ้าข้าไท ช่วยเหลือเกื้อกูล

ในการวิเคราะห์คำซ้อนยังพบว่า คำซ้อนบางคำถ้าปรากฏในคำประพันธ์จะสลับตำแหน่งกันระหว่างคำหน้าและคำหลัง เช่น ช้านาน เป็น นานช้า ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการประพันธ์ ซึ่งบางที่เรียกว่าคำสลับ ดังเช่น ประจักษ์ ปรากฏพิทยากร (2531: 7) กล่าวว่า มีคำซ้อนบางพวกจะสลับที่กันได้โดยที่ ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง เรียกว่าคำสลับ คำซ้อนบางคำสามารถแทรกคำลงไปได้ ซึ่ง สุพันธ์ อัญชลินกุล (2520: 375) เรียกว่า คำซ้อนประเภท คำขยายคู่ สามารถแทรกคำ ระหว่างคำซ้อนคู่กันได้ เช่น ดูแพรวดูพราย

คำประสมที่พบในการวิเคราะห์ครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 884 คำ เป็นคำประสมที่ใช้เป็นคำนามมากที่สุด คือ 637 คำ นอกจากนั้นจะเป็นคำประสมที่ใช้เป็นคำกริยา คำวิเศษณ์ คำสรรพนาม คำอุทาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลินดา วิชาตากุล (2528: 184) พบว่ามีคำประสมที่ใช้เป็นคำนาม คำคุณศัพท์ และคำกริยาวิเศษณ์

คำประสมที่นำมาประกอบกันนั้น มีจำนวนคำตั้งแต่ 2-5 คำ และส่วนประกอบของคำตัวตั้งและคำขยาย อาจประกอบกันเป็นกลุ่มคำ คำประสม คำซ้อน หรือคำสมาสก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ เอียงอุบล (2525) พบว่า คำประสมเกิดจากการนำคำมาประกอบกัน มีจำนวนตั้งแต่ 2-5 คำ ส่วนประกอบคำหลักและคำขยาย อาจประกอบกันเป็นกลุ่มคำ คำประสม หรือคำซ้อนก็ได้

คำซ้ำที่พบในการวิเคราะห์ครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 166 คำ ซึ่งน้อยกว่าคำประสม และคำซ้อนมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2530: 372) พบว่า การสร้างคำไทยทั้ง 3 วิธีคือ การประสมคำ การซ้อนคำ และการซ้ำคำ การซ้ำคำมีจำนวนน้อยที่สุด

การซ้ำคำ ส่วนมากใช้ไม่ยืมก ถ้าในบทหรือยกรองจะเขียนซ้ำคำเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจมาศ บางอัน (2529: 372) พบว่า ในสมัยอยุธยาไม่ใช้ไม่ยืมกซ้ำคำ และงานวิจัยของ ลินดา วิชาดากุล (2528: 185) พบว่า การสร้างคำซ้ำสมัยรัตนโกสินทร์ กับปัจจุบันแตกต่างกันในเรื่องโครงสร้างของคำ ที่มักซ้ำคำโดยไม่ใช้เครื่องหมายไม่ยืมก

การสร้างคำไทยด้วยวิธีซ้ำคำนี้สามารถซ้ำคำได้เกือบทุกหมวดคำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พู เจิง โหย่ง (2526: 279) พบว่า คำในภาษาจีนมี 7 ชนิดซ้ำได้ และในภาษาไทยมีคำ 9 ชนิดซ้ำได้ คงเป็นเพราะว่าภาษาจีนกับภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด และอยู่ในตระกูลภาษาเดียวกัน

คำสมาสและคำที่มีการสนธิ พบว่าคำสมาสมีจำนวนมากกว่าคำที่มีการสนธิ คำสมาสมี 220 คำ ส่วนคำที่มีการสนธิ มีจำนวน 87 คำ ในการวิเคราะห์คำสมาสทั้ง 6 ประเภท พบว่า คำสมาสชนิดที่คำหน้าและคำหลังรวมกันมีความหมายคงเดิมมากที่สุด คือ 157 คำ ลักษณะของคำสมาสที่คำหน้าและคำหลัง รวมกันแล้วมีความหมายหลักอยู่ทั้งสองคำ มีข้อสังเกตว่า จะเป็นคำซ้อนที่เกิดจากคำที่มาจากภาษาบาลีหรือสันสกฤตซ้อนกันและเป็นคำสมาสด้วย เช่น คชสาร อธิฤทธิ ในการวิเคราะห์คำที่มีการสนธินั้น พบว่า การสนธิสระ มีจำนวนมากที่สุด คือ 58 คำ

คำกร่อน เป็นคำประสมหรือคำซ้ำที่กร่อนเสียงหน้าหายไปเป็นเสียง "อะ" พบในการวิเคราะห์ครั้งนี้ 36 คำ คำกร่อนในปัจจุบันยังพบหลักฐานว่า ในสมัยโบราณยังใช้คำเดิมอยู่ เช่น ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง กล่าวถึงผลไม้ไว้ดังนี้ หมากม่วงก็หลายในเมืองนี้ หมากขามก็หลายในเมืองนี้ ซึ่งในปัจจุบันเป็นคำว่า มะม่วง มะขาม

ข้อเสนอแนะ

1. ครูควรแนะนำคำประเภทต่าง ๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการสอนหลักภาษา โดยเฉพาะเรื่อง คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส คำที่มีการสนธิ และคำกร่อน
2. ครูควรศึกษาคำแต่ละประเภทให้ลึกซึ้ง เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนหลักภาษาไทย
3. ครูควรนำคำประเภทต่าง ๆ ไปทำเป็นแบบฝึกหัด ให้นักเรียนได้ฝึกสังเกตภาษาและเกิดความเข้าใจในเรื่องการสร้างคำอย่างแจ่มแจ้ง
4. ครูควรนำคำประเภทต่าง ๆ มาสอนในวิชาหลักภาษา เพื่อโยงความสัมพันธ์ในเนื้อหาวิชาระหว่างวรรณคดีและการใช้ภาษา
5. ครูควรฝึกให้นักเรียนใช้คำประเภทต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง รู้จักเลือกใช้คำ วิจัยคำถูกว่า คำใดเป็นคำที่เหมาะสมถูกต้องควรใช้ในภาษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิเคราะห์ การสร้างคำในหนังสือเรียนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อจะได้ใช้เป็นตัวอย่างในการสอนนักเรียนต่อไป และเปรียบเทียบกับการสร้างคำในหนังสือเรียนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ควรวิเคราะห์การใช้คำทับศัพท์ ศัพท์บัญญัติที่ปรากฏในหนังสือเรียนเปรียบเทียบกับการใช้คำเหล่านั้นในปัจจุบัน และการใช้คำของสื่อมวลชน
3. ควรวิจัยเรื่อง พัฒนาการในการสร้างคำของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยฝึกให้สร้างคำแบบต่าง ๆ แล้วนำผลมาเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเปรียบเทียบกับนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาทั้งหมด